

www.gect.cat

EL CIM

BUTLLETÍ INFORMATIU

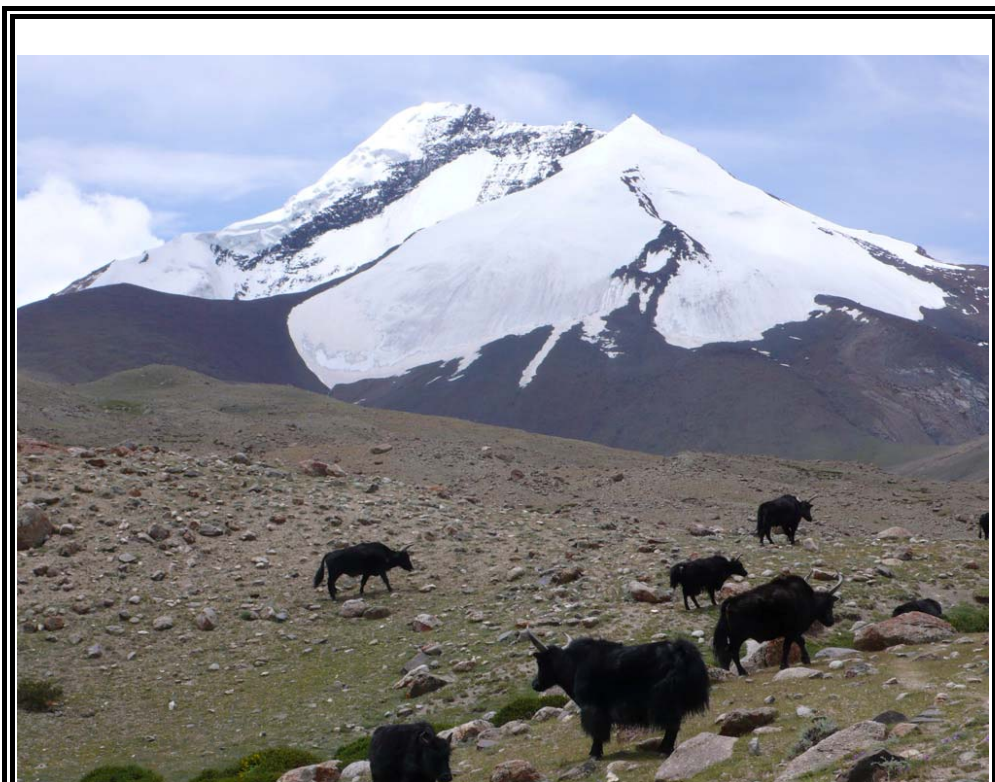
Plaça de la Vila, 5

43812 Puigpelat (Alt Camp)

Núm. 45

Octubre

2008

Kang Yatze (6.400 m) Ladakh - Himàlaia de l'Índia

El món és en color

Imagineu-vos un mapa en blanc i negre: es fa difícil o impossible trobar i distingir un barranc, un camí o una corba de nivell. Només que reproduïrem el mateix mapa en quatre colors (negre, blau, roig i marró) ens obriria una immediata interpretació de les línies i les corbes. Fent uns salt qualitatiu, pensem que volem veure una fotografia d'un indret del que ens han contat meravelles: amb blanc i negre, poca idea. Amb quatre colors, una petita aproximació. Però amb milions de matisos de colors, apreciem tot l'esplendor d'aquell paisatge a la primavera, l'hivern o la tardor. Estem en aquest cas, davant d'una apreciació natural de les imatges. El món és en color i la reproducció digital d'aquest món és el que nosaltres encetem en aquest exemplar. Una fita, llargament comentada, discutida i desitjada pels membres més renovadors del nostre Grup.

Doncs bé amics i companys, el color ens ha arribat i permetrà reproduir les fotografies amb la plenitud d'aquell moment que esteu descrivint en el vostre article. Caldrà acompanyar els comentaris dels viatges amb algunes bones fotos (*sense abusar, solament per a que ens aproximi a la percepció natural de l'indret*) i d'un altre cantó l'edició digital ens deixa difondre a més lectors i en més rapidesa la nostra revista.

Aprofiteu la avinentesa per convidar-vos a que participeu: si teniu experiències, crítiques o comentaris que fer, participeu-hi.

Estimats membres del Grup, amics i simpatitzants em complau presentar-vos l'inici de l'aplicació de les tècniques digitals a la nostra revista *El Cim*.

Josep Salafranca

Trekking pel Ladakh (Himàlaia de l'Índia)

El Ladakh és una remota regió autònoma del nord de l'Índia, a tocar de la frontera del Pakistan, la Xina i el Tibet. Correspon al tram on el riu Indo travessa entre l'Himàlaia i el Karakorum, baixant de l'altiplanície del Tibet on neix i abans d'entrar al Pakistan per on seguirà fins la seva desembocadura al mar Aràbic. Aquest conjunt d'altres muntanyes i valls solitàries queda a l'estiu aïllat de les pluges monsòniques per la serralada principal de l'Himàlaia, que fa de barrera orogràfica pel sud. És un territori que històricament ha estat lligat al Tibet. Els ladakhis pertanyen a l'ètnia tibetana i la cultura budista aquí és encara força majoritària.

La capital, Leh, amb 25.000 habitants, està a només 300 km en línia recta del K2. Aquí vam arribar la Meli, l'Adrià i jo el 28 de juny de 2008 després de 26 hores d'avió i tres vols seguits entre Barcelona, Frankfurt i Delhi. Des de l'habitació de l'hotelet veiem les altes muntanyes nevades del grup de l'Stok Kangri, de 6.153 m. Els quatre primers dies els dediquem a l'acimatació a l'alçada, ja que hem desembarcat de cop a 3.500 metres sobre el nivell del mar i pujarem encara més els propers dies. Cal reposar, beure molt de líquid i gaudir de l'entorn sense fer esforços. Ens deixem portar tranquil·lament pels estrets carrerons de la ciutat vella i l'amable conversa de la gent del país. Una visita guiada a la ciutat ens permet conèixer el castell de Tsemo, el gompa (monestir budista) de Shankar i l'stupa de Shanti mentre intentem comprendre els trets bàsics d'aquesta antiga cultura.

Buda del monestir de Tikse

A pocs km de Leh, visitem Shey, l'antiga capital del regne, el gran monestir de Tikse (segle XV) amb un Buda de 15 metres i el palau d'Stok, on encara viu l'antiga família reial. El representant actual de la mil·lenària dinastia, que no governa, té ara 42 anys.

El dimecres 2 de juliol ens presenten a qui serà el nostre guia nepalí Chandra i amb ell resseguim en cotxe la vall de l'Indo fins l'aiguabarreig amb el seu afluent el Zanskar i el remuntem per la vall del mateix nom fins el poblet de Chilling, a 3.240 m. Mentre muntem el campament sota uns arbres coneixem a la resta de l'equip i per la tarda pugem al poble on trobem un vell artesà que treballa el metall. Sopem a les 7 de la tarda, poc abans del crepuscle. A les 9 ja és negra nit i anem a dormir a les tendes.

Abans de les 5 de la matinada ja és de dia i la temperatura és de 10°C. Passades les 6 Raj, el jove ajudant del cuiner, ens desperta amb unes tasses de té i poc després ens porta aigua calenta per rentar-nos, un ritual que es repetirà cada dia. Cap a les 7 ens atipem amb el complet esmorzar britànic que ens serveixen i que inclou un plat de calent. També Ramu, el cuiner, ha bullit aigua per emplenar les nostres cantimplors que acompanya amb una carmanyola amb el dinar de picnic per a la jornada.

Sembla que farà un dia de sol i calor quan poc abans de les 8 ja caminem seguint riu amunt fins el pas de cable 3km enllà. Una avinguda va destrossar la passera i mentre no s'acabi la construcció de la nova, una caixa penjada d'un cable i dues politges és tot el que hi ha. D'un en un, s'entaforem a la caixa i així salvem els més de 50 metres d'amplada del cabalós riu procurant no mirar avall.

A l'altra banda ens espera Tashi, el nostre traginer, amb els 7 cavalls que portaran tot el material de l'expedició. Una vegada carregats, seguim el camí que deixa el riu Zanskar agafant a l'esquerra (est) la vall del seu afluent el Markha, que remuntarem durant 4 dies. El terreny és polsós, sec i aspre, quasi desèrtic. Costa imaginar-se que a l'hivern, metres de neu cobreixen tot el territori i les temperatures arriben als 30 graus sota zero. Ara a l'estiu, només al fons de la vall, les aigües donen vida a petits horts i camps de conreu. Els cims nevats que vèiem des de Leh han desaparegut.

Chandra, el nostre guia, es acompanya i indica el camí. Quan portem unes quatre hores passem el poblet de Kaya, on trobem una tenda

paracaigudes, construïda amb aquest element reciclat de l'exèrcit indi. A dintre, un parell de dones ladakhis ofereixen ombra, cadires i algunes begudes i ganyips mentre una d'elles fila la llana de les ovelles amb el fus i l'altra teixeix. Aquestes tendes que anirem trobant al llarg del camí són els únics llocs on es pot comprar alguna cosa, i és ben poc, en aquestes valls solitàries i remotes. Cal portar a sobre tot el que es necessiti durant la caminada.

Són poc més de les tres de la tarda i quan arribem a Skiu, final de la jornada. Ara som a 3.400 m. Trobem les tendes ja plantades i tot organitzat. El lloc d'acampada està a prop del riu, ple d'arbres i amb herba al terra. Una frescor que s'agraeix, ja que el termòmetre marca 29°C. Ens refresquem en un rierol. Una latrina és l'única instal·lació disponible. Després del té de mitja tarda, passem el temps descansant i llegint mentre sentim la remor sorda del fogó de petroli on el Ramu prepara el sopar.

Els menjars acostumen a ser un conjunt de diversos platerets de verdures cuinades amb salses diferents, sempre carregades d'espècies, picants i acompanyades d'arròs i xapati. Com ahir i cada dia, sopem a les 7 i a les 9 ja som al llit. Una intensa i esplèndida Via Làctia espera a qui s'aixeca a mitjanit.

El divendres 4 resulta ser la jornada més llarga del trek, 22 km, que farem en set hores i mitja. Al migdia es fa una mica feixuga per la forta calor en un cel sense núvols. Anem guanyant alçada i tot i que el camí és còmode

Per la vall de Markha

i no presenta forts desnivells, s'ha de prendre amb calma. Ens llevem d'hora i sortim a les 7. Un parell d'hores després el sol ja crema quan parem a fer el primer mos. El segon el farem en una tenda paracaigudes. Algunes cases perdudes entre petits camps d'ordi i patates és tot el poblament que veiem. Al costat de les cases veiem chortens, senzills altars budistes junt amb els mani, amuntegament de pedres que porten gravades algun mantra i les més conegudes rodes d'oració.

Hem travessat un parell de ponts sobre el riu Markha i cap al final de la jornada ens toca caminar per la llera i travessar-lo a gual. Té uns 7 metres d'amplada. Ho fem sense problemes a pesar del corrent fort i la fredor de l'aigua més amunt dels genolls. Com que avui el nostre guia ha portat un cavall, l'Adri no té problemes i a més xala de valent. Són quasi les 3 de la tarda quan ens aturem a una gran i absolutament buida i verda zona d'acampada que hi ha poc abans de Markha, la capital de la vall. Estem ja a 3.700 metres d'alçada. Com cada dia, passem la tarda descansant i dedicats a les feines de rentar-nos nosaltres i la roba mentre els quatre membres del nostre equip s'encarrega de tot, cadascú a la seva feina.

El dissabte 5 a les 7 del matí amb sol i 8°C de temperatura sortim del càmping i creuem les dues dotzenes de cases que formen la capital de la vall, també sense llum ni cap servei. Unes dones treballen en els verds camps d'ordi i ens miren encuriosides quan passem. Julley, salutem. És la paraula ladakhi que serveix per dir hola i adéu. Seguim riu amunt. Avui també estem avisats, portem les sandàlies i creuarem a gual el corrent d'aigua en cinc ocasions. És molt divertit encara que es perd bastant de temps mentre el guia cerca el lloc idoni.

Cap a migdia la temperatura torna a pujar vora el 30°C. Tot i que caminem pel fons de la vall, estem gairebé a 4.000 metres d'alçada i el pas es torna forçosament més lent. Al davant apareix el cim nevad del Kang Yatzé, que amb 6.400 metres és punt el culminant del massís al qual ens apropem. Després de passar el llogarret de Hankar i aturar-nos una estona a la tenda, el camí gira a l'esquerra (NE) i abandona el riu Markha per seguir la vall del seu afluent, el Nimaling Chu. Una hora després arribem a la zona d'acampada de Tahungtse, a 4.150 m. Hem fet una mica més de 7 hores de camí.

Una parella de madrilenys que acampen una mica més endavant ens demanen unes tirites pels peus. Després de sopar una estanya i

sorprenent pizza, farem sobretaula amb ells i xerrarem una estona sobre viatges i països. Poca gent més n'hi ha escampats a llarg d'un kilòmetre: una parella d'americans, una d'alemanys, una dona americana que viatja sola i un noi holandès amb una motxilla descomunal i sense guia ni cuiner. El riu brama al nostre costat per les aigües grises del desglaç, ara seria impossible creuar-lo a gual. Al matí, el fred de la nit n'haurà aturat la fusió de la neu i ho podrem fer.

El diumenge es desperta amb núvols, sembla que el temps canviarà. El cel rogent del capvespre d'ahir ja ho anunciava. Avui la jornada serà curta i ens llevem més tard. Després de la rutina diària de rentar-se, esmorzar i recollir-ho tot, els cavalls guiats pel Tashi ho carreguen i aviat ens avancen. Nosaltres pugem a poc a poc, amb pas curt i mesurat, l'alçada es fa notar i falta l'aire.

Ens dirigim a la capçalera de la vall, l'espai es va obrint i l'horitzó s'eixampla. Tots els pics que ens rodegen ultrapassen els 5.000 metres, encara que el límit inferior de les neus perpètuas sembla estar pels 5.500 m. Portem unes tres hores quan arribem a una llacuna rodejada de vaques peludes que semblen iaks. Un parapet circular de pedra ens defensa del vent i serveix per seure una estona i gaudir de la visió més propera de la gran massa nevada del Kang Yatze i tota la serralada que l'acompanya. D'aquí surt el sender que s'atansa al campament base dels que volen escalar-lo. Arribar a l'avantcim per un llarg pendent nevad no sembla difícil. A continuació, una esmolada cresta d'aspecte ferotge barra els pas al cim principal.

Arribant a Nimaling, 4.720 m

El sol que es filtra entre els núvols fa agradable l'ambient, encara que sembla empitjorar per moments. Un parell d'hores més i serem a Nimaling, una vall d'alta muntanya, ampla i d'ondulades formes, situada a 4.720 metres d'alçada. Tenim com sempre el campament muntat i arribem just a temps d'aixoplugar-nos, ja que un plugim insistent dóna pas més tard a una forta calamarsada. Quan escampa, el joc de llums i ombres permet fruir d'uns bons motius fotogràfics.

El programa preveia estar dues nits aquí, però vist el canvi de temps, decidim marxar demà. Abans de sopar passegem per la zona i s'atensem a uns cabanes de pastors que pugen amb els ramats a l'estiu buscant les pastures fresques de muntanya. A l'hora d'anar a dormir torna a pedregar i Chandra ens porta unes bosses d'aigua calenta per escalfar el sac.

Al matí ens desperta el maldecap de l'alçada i el soroll de la calamarsa sobre les tendes. Després d'esmorzar sembla que tenim una treva i sortim sense perdre temps. Ens queda la darrera pujada. A pas molt lent anem guanyant elevació. Les boires i els núvols provoquen un ambient fantasmagòric quan dues hores després arribem fins l'ampla collada del Konmaru La, a 5.150 metres. Un vent fort del nord a 8 graus de temperatura fa onejar les nombroses banderes d'oració. Malauradament, no tenim paisatge. Ens fem les fotos de record, aquest era el nostre objectiu i l'Adri és el més feliç amb els seus 12 anys.

La baixada pel vessant nord és ràpida per un sender ample i ben traçat que s'endinsa en un espectacular engorjat que porta una mica d'aigua. Trobem alguna congesta. L'entorn mineral té ara unes coloracions més accentuades. El temps sembla que aguanta i fins i tot surt el sol. A les dues de la tarda ja som a Chukirmo, a 4.070 metres. Hem fet una jornada de sis hores. A l'hora de sopar el fresc és més viu i durant la nit torna a ploure.

La darrera jornada és curta. Baixem còmodament entre camps grocs de conreu de colza i comencem a trobar alguna casa aïllada. A Chogdo visitem l'escola i veiem només un nen i una nena. A l'estiu els vailets acostumen a treballar al camp amb la família. Arribem al campament de Shang Sumdo cap al migdia, acampem i per la tarda remuntem la vall per visitar un poblet i el seu gomba encimbellat a una roca. Estem a 3.660 metres i fins aquí arriba una pista per on poden pujar cotxes tot terreny. Gaudim de la darrera nit d'acampada sota els estels de l'Himàlaia. Ramu

ens fa una mena de pastís de comiat i ens fem fotos de record. És curiós el nostre grup: dos nepalís que parlen nepalí entre ells i no coneixen el ladakhi, dos ladakhis que parlen ladakhi entre ells i no saben nepalí, però entre ells s'entenen en hindi i amb nosaltres en anglès.

A l'endemà un cotxe ens recull i baixem fins la vall del riu Indo visitant el gran monestir de Hemis, amb 90 monjos. Tornem a veure turistes després d'una setmana solitària gairebé aïllats a la muntanya. A la tarda arribem de nou a Leh. Ens queda un dia més per acabar de descobrir els millors racons de la sorprenent ciutat abans d'agafar l'avió.

El divendres 11 de bon matí volem cap a Delhi, 700 km al sud, a l'altra banda de la gran serralada. L'asfixiant ambient monsonic d'una xafogor considerable ens acompanyarà durant dos dies més mentre coneixem un altre món, l'Índia desbordant, clàssica i tòpica, la que per molts documentals que hagi vist et deixa astorat i sembla realment impossible de descriure. Amb les visites turístiques a la capital i al Taj Mahal d'Agra acabem el nostre fascinant viatge al cor de l'Àsia.

Lluís Díaz

ELS SOSTRES D'ESPANYA (14)

Hola amics i companys,

aquí teniu l'entrega número catorze dels nostres viatges per les províncies d'Espanya i els seus cims.

Avui us parlem dels cims més alts de Guipuzkoa i Cantabria, Aiturri de 1.551 m. i Peña Vieja de 2.619 m. que es troben, el primer a la Sierra de Aizkorri, i el segon als Picos de Europa, tots dos a la Cordillera Cantábrica.

El dia 21 d'agost del 2007, varem sortir de Reus en direcció a Vitoria, a on varem dormir. El 22 sortirem aviat en direcció al Santuari de la Virgen de Arantzazu (731 m.), a on deixarem el cotxe als aparcaments del santuari. El dia no era molt clar, estava tot mig tapat i fins i tot volia caure algun plugim. Capelines i paraigües en mà, començarem a caminar en direcció E, sortint per l'altre costat del santuari, per una pista durant uns cinc minuts, fins un replà a on també es poden deixar els cotxes. En aquest punt es deixa la pista i continuarem, tot travessant una porta de ferro de color verd, per un camí que va pujant, entre mig d'un bosc de faig, fins arribar al coll d' Elola o Elorrola a 1.163 m. En aquest punt el bosc s'acaba, però el camí continua marcat per arbres a costat i costat, i als voltants prats verds en els que hi pasturaven ramats d'ovelles, amb el cap negre i la llana blanca, típiques d'aquest país. En cinc minuts passem al costat de l'ermita del Santo Cristo, al costat diuen que hi ha un dolmen però no el varem veure, i una mica més endavant trobem una casa, és un refugi, en el qual a la tornada faríem el dinar, però de pujada no ens varem aturar.

Continuant sempre en la mateixa direcció, per una pista que traspasa un rierol, sense pujar gaire fins arribar a unes cassetes molt rústiques, som a un nucli que li diuen Arbelar a 1.180 m. Aquí varem gaudir de la conversa amb dos homes del país, la veritat és que ens trobàvem al bell mig del País Basc, els hi costava una mica parlar el castellà, però com sempre la gent del país són molt amables i ens varen donar tota mena d'indicacions per arribar al nostre cim, gràcies a les quals ho poguérem fer, ja que el dia estava molt tapat. Poc a poc el camí puja per una paret de llastres de pedres, paret plena d'estries, cavitats superficials, coronada per crestes afilades, el que tècnicament podríem dir lapiaz o lenar. Pujant tot fent

ziga-zagues, arribarem a un collet coronat per un pal amb un penell per indicar la direcció del vent. Des d'aquest collet el camí planeja i en uns minuts es troba un camí a l'esquerra que puja fins a la carena final del cim. Primer varem trobar un cim amb una gran plataforma de ciment amb un piló amb l'ikurrinya pintada en ell, creiem que havíem fet el cim, ens varem fer les fotos de rigor i ens varem felicitar, com sempre, amb la típica alegria d'haver fet el cim. No vàiem que al nostre costat hi havia un turó de la cresta una mica més alt, però allò que et dona l'experiència, digues-li sisè sentit, jo tenia la mosca darrera l'orella i al començar a baixar vaig decidir de pujar al turó del costat, sort d'això, era el veritable cim. Per fi érem al Aitxurri, a 1.551 m., al sostre de Guipuzkoa i tota Euskadi.

La baixada pel mateix camí, parada a parlar i agrair als bons homes les seves indicacions i parada a dinar al refugi. Al refugi varem trobar dos brivalls de dos i tres anys, fills del refugi, la Tatiana es va posar a jugar amb ells, per sorpresa nostra el seu pare li va dir a la Tatiana, "no le entienden, sólo hablan euskera", jo li vaig comentar que ja l'aprendrien quan anessin a l'escola i em va contestar que no, que ells anirien a l'escola solament en euskera, que el castellà ja l'aprendrien al carrer. Després de dinar varem tornar fins el santuari de la Virgen de Arantzazu. La Virgen de Arantzazu és la patrona de Oñate (Guipuzkoa) i tota Euskadi, ve a ser com Montserrat per Catalunya. El santuari és modern, del segle XX, i destaca molt el retaule, de Lucio Muñoz, i les portes d'entrada d'Eduardo Chinchilla.

Tot el recorregut ens va costar unes cinc hores de caminar reals.

Aitxurri 1.551 m. (GUIPÚZCOA – GUIPUZKOA)

El dia 23 varem visitar Bilbao, Bilbo, que des de que el varem reformar està molt maco, sobre tot la part a on està el museu de Guggenheim, el varem visitar i ens va agradar molt.

El dia 24 la visita va ser al poble de Guernika que, amb els seus museus recordant els horrors de la guerra civil espanyola, els monuments com ara l'arbre de Guernica, que per cert és una soca morta, i tot el que varem veure, no varem sortir amb bon gust de boca.

El dia 25 d'agost de 2.007 varem dormir al bonic poble de Potes, al mig dels Picos de Europa. A l'endemà, de bon matí, enfilem per la carretera que passa pels poblets de Camaleño, Cosgaya i Espinama, per arribar, al final de la carretera, a un gran aparcament, a on es troba el Parador Nacional de Fuente De i el telefèric del mateix nom. A les nou del matí ja érem fent cua per comprar els tiquets per pujar i baixar amb el telefèric. El telefèric ens deixà, amb un salt de 800m de desnivell, al Mirador, a 1834m. Per fer el nostre cim sortim en direcció NO per una pista que està molt transitada. Als quinze minuts arribem a una bifurcació de camins, a la dreta es troba la Horcadina de Covarrobres, just sota mateix del impressionant pic de Peña Olvidada, i a l'esquerra continua el nostre camí. En un minut ens arribem fins l'Horcadina per veure la vista, val la pena.

Tornant al nostre camí continuem sempre en direcció NO per la pista, bastant recte sempre, fins que s'arriba a un tomb molt pronunciat, la Vueltona, hem emprat uns trenta minuts des de la bifurcació. En aquest punt deixem la pista que gira a l'esquerra i continuem recte amunt pel camí, a partir d'ara la pujada és forta i sostinguda fins als 2250m. En aquest punt el camí es bifurca, per anar a l'esquerra direcció a la Cabaña Verónica, que no es veu molt lluny, i a la dreta segueix el nostre camí. Tirem amunt, passant per sota de l'Aguja Bustamante, fins el coll de la Canalona, que es troba just al costat de l'Aguja del mateix nom, emprem uns 50 minuts. En aquest punt girem totalment a la dreta, tenim el nostre objectiu al davant. En uns 20 minuts arribem al sostre de Cantabria, Peña Vieja, de 2.619 m. La vista és impressionant, podem veure clarament els tres massissos en que estan estructurats als 40 Km dels Picos d'Europa. L'occidental o Cornión, el central o de los Urrieles i l'oriental o d'Andara. El massís central podem contemplar l'impressionant pico Urriello o Naranjo de Bulnes. També podem veure el pico Tesorero, que és gairebé una piràmide perfecta i més enllà el pic Torre de Cerredo que amb els seus

2.648m. és el més alt de tots els Picos d'Europa i a la vegada una propera fita per a nosaltres ja que també es el pic més alt de les províncies d'Astúries i León. La tornada la fem pel mateix camí. Al coll de la Canalona parem a reposar i menjar una mica. Unes quatre hores després d'haver sortit arribem a les estacions del telefèric per tornar a baixar al cotxe.

El dia 27 varem visitar Santander. Varem recórrer una mica la cornisa nord i el 28 varem fer cap al bonic poble de Santillana del Mar.

El dia 29 era l'últim dia del nostre viatge i varem intentar pujar al Gorbeia, que és el cim més alt de les províncies d' Alava-Araba i Vizcaya-Bizkaia. Varem pujar, diria jo, fins dalt de tot, però com que hi feia una boira que no s'hi veia a dos pams, no varem veure res, segons diuen a dalt del cim hi ha un monument de ferro semblant a la Torre Eiffel amb una creu que fa 18 m. d' alçada, però no la varem poder veure, ja hi tornarem i en una altra ocasió i s'ho explicarem.

Fins aquí l'història d' aquest viatge. Fins la propera.

Dària, Tatiana i Pere.

Peña Vieja 2.619 m. (CANTABRIA).

La costa Tarragonina

Tenim una nova excursió que passarem al catàleg del Grup. L'havia recordat moltes vegades des que la vaig fer l'any 1992. Està adequada a les noves infraestructures de la gran barrera entre la costa i el interior (tren, carretera, autopista i les obres de l'autovia) i s'adapta a l'espai natural del riu Gaià. En recordar-la he gaudit molt de la passejada. Espero que a vosaltres també vos agradi. Per cert, la ruta està indicada en pals i mapes que la defineixen com a ruta de bicicleta (BTT) i també he vist indicat en el mapa de Llaberia, camins excursionistes tradicionals, com a rutes BTT. Les bicicletes i les motos han fet servir les descripcions i topo-guies dels excursionistes i ara sembla que es gira la truita però en realitat no és així, el que crec que passa és que la bicicleta ha ampliat la seua activitat respecte a les motxilles i conseqüentment comença a tenir més presència en els indicadors (pals i mapes).

Iniciem l'excursió en la platja d'Altafulla, en les Botigues de Mar a prop del Club Marítim. Seguim vorejant per la platja cap el Castell de Tamarit. Passem per un marc semblant a una porteria de futbol i poc després per darrere d'unes defenses costaneres de la Guerra Civil. Al cap d'uns minuts arribem a la desembocadura del riu Gaià. En arribar al castell, el resseguim pel seu perfil cap a la dreta i trobant una bifurcació, agafem l'esquerra fins arribar a vore una cala petita de nom la Tobera. Es pot baixar a la cala, però el camí és per la dreta, a buscar el camí de ronda pels penya-segats que està fitat per pals amb un anell blau. Hi trobarem una entrada amb cadena que és particular, per tant seguim el camí de l'esquerra. En sortir dels pins, la costa apareix davant nostre i seguirem fins a davallar a una depressió del terreny amb llentiscle i vegetació baixa i que creuarem enfilant-se per la roca i seguint els pals amb anell blau fins arribar a una senda que hem de trobar fent-se cap a la dreta i descobrint-la com un tall estret entre els pins. Si seguim per la vora del penya-segat ens trobarem amb una solsidea que talla el camí i devent pujar per un improvisat corriol molt pendent. El sender ens mostra pals

amb altres colors que al recte, en aboquen en un passeig i mirador més còmode i segur, que s'ha construït sobre l'antic camí de ronda. Té un sòlid marge de pedra que ens quedarà a la nostra esquerra (a mar). En uns deu minuts, arribarem al baixador i la cala de la Punta de la Móra i la travessarem a l'altre extrem, prenent un carrer que fa partió amb el càmping. Seguim lo carrer durant mig kilòmetre que du un camí paral·lel separat per una tanca. Quan la tanca s'obre per segona vegada per deixar pas als cotxes, entrem al camí i deixem el carrer (hi ha una cadena que barra el pas i el vianants poden passar per ser un accés al bosc de la Marquesa, amb dret de pas a peu). El camí puja suaument i gira cap a l'esquerra i aviat trobeu al davant vostre dos pilars que delimiten el camí i a l'esquerra una entrada per a vianants que s'endinsa al Espai Natural Protegit del bosc de la Marquesa. Seguim rectes pel camí enquitranat entre els pilars que sostenen una tanca de ferro i no deixem el camí fins arribar a un túnel que ens fa passar per sota de la via del tren. Immediatament ens trobem amb la carretera nacional 340. Afortunadament en aquest tram, hi ha un carril per sentit i tant a una banda com l'altra, tenim llarga visibilitat. D'esquena al túnel, mirem a diagonal-esquerra i vorem a l'altra banda de la carretera, un camí de terra que és el nostre i fitat per un pal indicador de fusta (resseguim la vorera de seguretat mirant els vehicles que ens venen de front, fins arribar a la perpendicular, per tal de creuar amb breus segons la carretera i endinsar-nos pel camí). Ja en el camí, el seguim i al minut veiem un pont de ciment que pertany a l'autovia del Mediterrani que estan construint i passa per dalt. Passem per sota i el seguim pujant per la dreta suaument abocant en un replà que té un cartell indicador. Hem arribat a la passarel·la de vianants sobre l'autopista. Havent passat la passarel·la, davallem suaument per la dreta i en breu, arribem a l'entrada de la pedrera del Mèdol (*Dilluns tancat. Dimarts a Diumenge de 10 a 15 hores. Entrada de franc*). En eixir de la pedrera, seguim lo camí, passem per una ampla plaça per aparcar els cotxes i al minut, trobem una bifurcació que cal seguir per l'esquerra a través d'un torn de pas a peu. Acabem de pujar i a la carretera, girem a la dreta travessant el pont per la

vorera de l'esquerra i quan el pont acaba, girem per un camí a la nostra esquerra (primers metres enquitranat i després de terra). Al minut, trobem una bifurcació i seguim per la dreta. A pocs metres de la bifurcació, veiem a l'esquerra una caseta i seguim rectes portant la Nacional 340 a la nostra dreta durant uns set minuts i trobant per la dreta un túnel que ens fa travessar la carretera per sota. Passant el túnel seguim per l'esquerra i som al camí del Costeret que acaba en el poble de Ferran al cap d'uns nou cents metres. Visitem el poble, amb el seu castell i algunes curiositats antigues en els seus dos carrers i eixim a la carretera, seguint-la cap a l'esquerra i passats uns noranta metres de la parada d'autobús i a la dreta, trobem un camí que va direcció a Altafulla i el seguim. Aviat arribem al canyar que ens indica que som a prop de la riera de Gaià i en fer el camí una ziga-zaga som al gual i sense traspassar la llera, seguim per una pista ampla a la marge dreta de la riera que és tancada per una cadena. A uns set minuts trobem una estació transformadora que passem per darrere seguint el curs d'un sender entre les canyes i al cap d'un minut, trobem una cruïlla que hem de seguir per l'esquerra, baixant per la llera de la riera i seguint el seu curs fins arribar a la desembocadura al cap de aproximadament 1,2 kilòmetres i passant primer per sota del pont de la carretera nacional i poc després el del ferrocarril i entrant a la Zona Natural Protegida del riu Gaià, gaudint d'espècies vegetals i animals documentades amb abundants cartells informatius. En arribar a la platja, direcció a l'inici per la nostra esquerra i en set minuts ja serem al Club Marítim i a les Botigues de Mar on varem començar l'excursió.

antigues en els seus dos carrers i eixim a la carretera, seguint-la cap a l'esquerra i passats uns noranta metres de la parada d'autobús i a la dreta, trobem un camí que va direcció a Altafulla i el seguim. Aviat arribem al canyar que ens indica que som a prop de la riera de Gaià i en fer el camí una ziga-zaga som al gual i sense traspassar la llera, seguim per una pista

J. Salafranca

Mapa i traçat del recorregut

L'excursió té un recorregut aproximat d'uns 10 kilòmetres. El tram final discorre per la llera del riu, per tant davant d'amenaça de turmenta o pluges fortes, deixeu-la per un altre dia. Punts d'especial precaució són creuar la carretera nacional i les obres de l'autovia (maquinaria i camions en trànsit). Però per sobre de tot gaudiu-la.

VIATGE ALS PICS D'EUROPA

El nom d'aquest conjunt de muntanyes del nord de la península Ibèrica juntament amb alguns topònims del espai geogràfic que ocupen, com per exemple Covadonga, Cares, Bulnes, Duje, etc. ja els sentíem de petits a l'escola quan ens explicaven els inicis de la "Reconquista" i les gestes de "Don Pelayo". Però avui en dia aquestes muntanyes romanen bastant desconegudes per a la majoria de nosaltres que tenim més tirada i molt més prop les serralades dels Pirineus. Amb tot alguns companys que hi han anat, han publicat en el nostre butlletí el Cim alguna ressenya de les seves activitats, com per exemple la escalada al "Naranjo de Bulnes o pic Urriellu" i les ascensions a "Peña Vieja" o en el camp del senderisme, els recorreguts del camí del Nord de Sant Jaume.

Tard o d'hora volíem visitar els Pics d'Europa i a finals del mes de setembre de 2008 varem programar una excursió per iniciar la descoberta pròpia d'aquestes muntanyes. Al tractar-se del primer cop que ens hi atansàvem, per obtenir una visió general del massís, varem orientar la sortida envers dos objectius. D'una part cap un ràpid coneixement general del massís mitjançant una volta en cotxe i per altre costat cap a la recerca d'una zona concreta a partir d'un recorregut a peu per camins i senders del massís central.

Els Pics d'Europa ocupen un espai que dibuixa una figura més o menys triangular amb la base al Nord i el vèrtex al Sud, clarament definit de la resta dels sistemes veïns. Pel Nord, la línia de muntanyes emergeix gairebé en paral·lel a la costa prop del mar Cantàbric, pel Sud la plana interior delimita la seva fi i a llevant i a ponent el riu Deva amb el congost de la Hermida i el riu Sella amb el congost de Beyos marquen respectivament els seus contorns. Interiorment el riu Duje i el riu Cares subdivideixen el conjunt amb tres massissos: l'oriental o d'Àndara, el central o dels Urrieles i l'occidental o del Cornión.

Dissabte dia 20 iniciem el viatge passant per Zaragoza i Bilbao i arribant fins a Santillana de Mar, vila de gran bellesa per on discorre el camí del Nord de Sant Jaume. En el seu casc antic serva els carrers empedrats amb nombroses casones molt ben conservades que daten de l'Alta Edat Mitja, entre aquestes construccions úniques destaca la col·legiata romànica de Santa Juliana.

Prop del poble hi ha la cova prehistòrica d'Altamira, declarada patrimoni de la Humanitat per la Unesco, però avui en dia resta tancada al públic per preservar les seves pintures rupestres. El modern museu d'Altamira a més de les sales que mostren l'evolució dels essers humans, disposa de la "Neocova un lloc del paleolític" que és una rèplica exacta a mida real de la cova amb la sala de les pintures dels bisons.

EL diumenge dia 21 fem la segona etapa d'aproximació. Després de seguir el riu Deva pel estret congost de la Hermida, fem cap a Potes, capital històrica, geogràfica i monumental de la comarca de La Liébana. Pels seus carrerons i en molts edificis es respira l'aire medieval, sobretot destaca la "Torre del Infantado" seu actual de l'Ajuntament.

A uns cinc kilòmetres de Potes, en un altiplà de la muntanya de La Viorna, es troba situat el monestir de Santo Toribio de Liébana. Els seus orígens daten del segle VIè, i en el seu interior serva segons la tradició, el tros més gran que es coneix de la Creu de Crist, que Sant Toribi, bisbe d'Astorga, va portar de Terra Santa en el segle Vè.

Durant el segle VIIIè el poder i la influència d'aquest monestir va augmentar degut fonamentalment a la vinguda de molts refugiats de la invasió àrab. D'aquella època, any 776, daten el comentaris Apocalíptics del famós Beato de Liébana.

El Chorco de los lobos

Disseminades per aquesta muntanya ocupada pel monestir, hi han un conjunt d'ermites romàniques primitives, que la converteixen en una Muntanya Sagrada i en lloc de peregrinació. Per aquet motiu hi arriba un sender variant del camí de Sant Jaume del Nord que ve de Santillana i Unquera.

Passem la nit del diumenge al poblet de Camaleño, situat vora la carretera de Espinama i Fuente Dé i el dilluns dia 22 pel matí, deixem el cotxe al aparcament de l'estació del telefèric, baix el impressionant amfiteatre de Fuente Dé, carreguem les motxilles i ens disposem a donar la volta a peu al massís central dels Urrieles, que queda delimitat pel riu Cares al Oest i pel riu Duje al Est.

Primerament seguim les sendes del "Mercadillo" senyalitzat com sender PR-15a – Pugem la collada de Valdeón de 1.774m. de alçada, situada sota els contraforts meridionals dels Urrieles. Un llarg i bonic descens ens porta cap el despoblat de Prada i Posada de Valdeón situats a la riba oriental del emblemàtic riu Cares. Fem nit al Alberg/Casa Rural Pics d'Europa.

Dimarts dia 23, de bon matí emprenen el camí vell vora el riu Cares, senyalitzat com sender PR-3. Albirem la grandiositat i profunditat del congost des del mirador del Tombo.

Més endavant trobem el Chorco de los Lobos, que es tracta d'un parany on antigament s'hi capturaven els llops, és molt curiós i es conserva molt bé. Es compon d'una construcció circular de pedra, tipus torre recolzada en un tàlveg de desnivell vertical, amb una porteta tancada d'accés al pla de baix i una finestreta o forat obert i encarat al pla superior. Per fora aquesta petita finestreta queda a ras del terreny de dalt i estretament emmarcada entre dues llarguíssimes estacades que s'obren en forma de embut cap a la part alta de la muntanya. Quant el llop era perseguit pels caçadors, corria esporuguit muntanya avall, entrava a l'embut sense adonar-se'n i al final no tenia mes opció que passar pel petit forat de la construcció de pedra i caure presoner en el seu interior.

Arribem al petit poble de Cain el creuem, passem el riu i continuem pel sender que en principi va prop del corrent, però tot d'una s'engorja i entrem a la part mes estreta del congost, d'uns deu kilòmetres de longitud, coneguda com "garganta divina del Cares". Les panoràmiques i les

cingleres cada cop són més agosarades, en alguns trams amb parets verticals de més de dos mil metres. Prop de la caseta refugi de Culiembro ens creuem amb el sender GR-202 anomenat, "ruta de la Reconquista", que ve de Covadonga i després de creuar el riu pel pont de Pando puja cap a Bulnes per la canal de la Raíz. Nosaltres continuem pel sender que va pujant fins los Collaos per sobre del congost del Cares i tot seguit davalla vertiginosament fins a Puente Poncebos, punt d'aiguabarreig del riu Duje amb el Cares i on finim l'etapa. Fem nit al Hostal.

El dimecres dia 24 pugem al poblet de Bulnes, que serva la imatge primitiva autòctona, val la pena de donar una volta pels seus quatre carrers empedrats, asseure's una estona vora la font albirant la rústega església, els galliners i els corralets amb els ruquets i ases vells quasi dissecats.

Continuem pel sender GR-202 que discorre per un caminó enllosat que puja obac fent retombs entre frondosa vegetació fins els prats verds de tonalitats virolades del la collada de Pandébano (1.217m.) Entre nuvolades i boirines, per uns instants contemplem l'imponent Naranjo. Poc després coincidim un tros amb el sender que puja al Refugi Urriellu.

A partir de l'altiplà la baixada és sostinguda, la perspectiva que s'albira és molt ampla amb els prats curulls de ramats i amb el poble de Sotres sempre al fons de l'esguard. Finalitzada la baixada passem primer pel pont de Moyeyeres sobre el riu Duje, creuem més tard els hivernals de

Garganta del Cares

Cabao i del Texu, conjunt de casses-corrals fetes de pedra seca amb les típiques teulades subjectades només amb pedres pels contorns. Finalment una forta pujada d'aproximadament un kilòmetre ens condueix al altívol poblet de Sotres. Pernoctem al Hotel Rural.

Dijous dia 25, sortim del poble sota una fina pluja típica d'aquestes terres. Baixem fins retrobar-nos amb el camí de la vall del riu Duje, per on discorre el GR-202 i el seguim vall amunt. Les boirines també ens acompanyen durant tot el matí. Passem vora les Vega Fresnidiellu i les Vegas de Sotres, integrades per corrals, estables i tancats destinats per refugiar el bestiar. Continuem cap els ports de Àliva (1.760m) passant per la Piedra Llè i la Llomba del Toro.

A dalt els plans la boira és molt intensa. Pugem a les palpentes fins l'Hotel-Refugi d'Áliva, fem un frugal àpat acompanyat amb unes cerveses i ens assabentem que el telefèric de Fuente Dé, està en manteniment i no funciona, per tant continuem pel camí del GR-202 que davalla suaument del gran massís cap al poblet d'Espinama a ras de la carretera que puja a Fuente Dé. Recorrem els últims kilòmetres fins a Fuente Dé i completem la volta al massís Central.

Per la nit descansam al hostal de Camaleño i el divendres retornem cap a Potes i continuem la volta dels tres massissos. Anem direcció SO. Fins l'embassament de Riaño i després continuem direcció NO, pugem pel port del Pontón, creuem les formidables fagedes i rouredes de Oseja de Sajambre i tot seguint el riu Sella passem el congost de Beyos i finim l'etapa a la gran ciutat de Cangas de Onís.

El dissabte dia 27 pugem a Covadonga, nom de gran ressonància històrica on l'any 722 va iniciar-se el retrocés de la dominació àrab. Visitem la Basílica neoromànica de Nuestra Señora de Covadonga construïda l'any 1874 sobre una penya del mont Auseva. Tot seguit anem cap a la cova on es refugiava el rei Don Pelayo, es tracta d'una llarga galeria excavada a la roca que dona accés a una gruta situada a uns trenta metres d'alçada on hi ha l'ermita de la Mare de Déu de Covadonga i on romanen els sepulcres de Don Pelayo i de la seva esposa Gaudiosa.

Després continuem pujant pels contraforts del massís occidental fins els estanys de Enol (1.070m,) i de Ercina. (1.108m.) situats als peus del massís de Peña Santa. Indret bastant alterat per les instal·lacions de

aparcaments, museu, bar, serveis, zones de picnic i també per l'arranjament de nombrosos senders i camins amb escales de pedra picada i llarguíssimes tanques de troncs.

El museu i centre d'interpretació de la Natura aplega una petita mostra de les eines, i dels estris que feien servir els vells habitants d'aquestes muntanyes per tal de realitzar les seves tasques, com per esquilar les ovelles, cardar la llana, filar, fer formatge, destil·lar aiguardent, etc. També hi ha reproduïda una cabana de pedra seca i la part d'interpretació de Natura mostra diversos escenaris que reproduïxen les comunitats naturals amb la flora i la fauna de cada estatge.

El sender circular PR-2 resulta ser molt interessant perquè a part de donar una volta pels estanys, passa per les antigues mines de Buferrera conegudes ja en època romana, on s'hi extreia cinabri, manganès i ferro. També s'eleva prop dels formidables miradors del Príncep i d'Entre-llacs i finalment s'allunya durant una bona estona de la massificació turística, lo que permet fer-se una idea de com era aquest únic i meravellós indret abans de ser envaït i transformat.

Finalment baixem de les muntanyes orientals i continuem donant la volta al massís seguint des de la costa el seu contorn Nord. Visitem i fem estada a Ribadesella tot recorrent les platges vora el mar Cantàbric. El diumenge dia 28 retornem a Santillana, per tancar el gran cercle que havíem iniciat vuit dies abans i el dilluns dia 29 retornem cap a casa.

Pili Inostroza i Toni Coll

Llac de Enol

CALENDARI QUADRIMESTRAL D'ACTIVITATS

Més detalls a la nostra web: www.gect.cat

Data	Activitat	Organitza
Novembre 2008		
8/9	10è Tomb de tardor	GECT
15	L'alzinar de la Pena	GECT
29	La Mola de Roquerola	GECT
Desembre 2008		
5/8	32è Aplec Exc. Països Catalans	CMMollet
12/14	28è Pessebre del GECT a Tivissa	GECT
Gener 2009		
01	Esmorzar a la Mola de Colldejou	IVVegueria
18	La vall del Micanyo	GECT
Febrer 2009		
15	Vallclara – Vilanova de Prades	GECT

Col·laboració, redacció i disseny del butlletí informatiu "EL CIM"

- Pere López
- Josep Salafranca
- Lluís Díaz
- Toni Coll